

"UKRAINIAN LABOR NEWS"

Printed and published tri-weekly by the Workers and Farmers Publishing Association, Limited, a joint stock company, incorporated under the laws of Manitoba, at its head office and place of business, at the corner of Pritchard Avenue and McGregor Street in the City of Winnipeg, Manitoba.

Subscription per year \$4.00 Telephone: 51 465

"УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТІ"

газета для робочого людю — виходить три рази на тиждень: у вівторок, четвер і суботу. Видав. Робітничо-Фармерське Видавниче Товариство, інкорпороване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Укр. Род. Домі, на ро-ві вулиці Прічард і Макгрегор, у Вінніпегу, Ман.

Передплата на рік \$4.00 Адреса: UKRAINIAN LABOR NEWS Cor. Pritchard Ave. and McGregor St., Winnipeg, Man., Canada.

ЯК ВОНИ ТОРГУЮТЬ УКРАЇНОЮ.

Під таким наголовком паризькі "Українські Вісті" перекладають цікаві документи з литовської газети "Літауше Рундшау", що виходить в Ковні німецькою мовою — документи петлюрівських недобитків, що ще не перестали торгувати Україною. Ці документи вистілали вже деякі українські газети й по цей бік океану, однак ми не будемо їх наводити в цілості, лише короткі тут про них поговоримо.

Недобитки петлюрівщини, що й далі сидять у Варшаві та Парижі на ласці Пільсудського, Румунії та ін., все запобігають ласки то у французьких, то в англійських мілітаристів, хваляться їм, що можуть виставити проти більшовиків три дивізії "боєдатних наших козаків", які хоробро боролися Польщу перед більшовиками коло Замостя й над Дністром в 1920 році. Так хваляться петлюрівщини Ян Токаржевський, "міністр закордонних справ", перед французьким генеральним штабом.

Цей Ян Токаржевський в листі з 11. липня 1925 р. до "голови міністрів УНР" Андруші Лівницького пише, що "усі потрібні інформації по українському питанню передано пану міністрові Скінському" (польському міністру закордонних справ). "Рівночасно перелано писмо пану полк. Сківчичу, щоб він зложив візиту п. міністру Скінському в Америці" — повідомляє Токаржевський Лівницького.

Коли "Кан. Українець" перекладає цей лист, то "Укр. Голос" дуже розсердився на "Кан. Українця", не бачив, мовляв, що то більшовицькі газети подають та цей генерала Сківчича називають полковником.

Голова безголового уряду, Лівницький, в листі з 13. липня 1925 р., повідомляє з Варшави Токаржевського, що він добився в польського міністра військових справ, Сікорського, дозволу на відкриття в Польщі воєнних курсів для петлюрівських офіцерів і що Польща навіть дасть технічні засоби. В тому ж листі Андруша Лівницький хвалиться, що в Польщі є 4,738 петлюрівських "боєдатних козаків" та 2,152 офіцерів.

В листопаді того-ж року Токаржевський інформує Лівницького, що Франція дає кредит петлюрівцям в сумі одного мільона франків "на пропаганду" і що за ці гроші має вродитися "Тризуб", така петлюрівська газетка в Парижі.

В березні 1926 року Токаржевський повідомляє "Колегію Ради Радних Міністрів УНР", що після розмови з Скінським є надія дістати гроші від шляхти, якщо лише встановлять польські фінанси.

А 2. лютого 1927 року той самий Токаржевський повідомляє "голову Директорії УНР", що "Англія тепер більше рахується з нами й починає говорити конкретно". Ця "конкретність" виявляється в тому, що Англія каже петлюрівцям іхати на Радянську Україну й там організувати повстанні відділи. Одночасно Англія просить петлюрівців прислати свого представника до Лондону. Токаржевський радить підшукати десь обовязково генерала. Меншу особу встидно посилати до Англії. Чи вдалося петлюрівцям знайти десь генерала — не відомо, відомо тільки, що Англія згодилася платити петлюрівцям лише тоді, коли вони підуть на Україну робити повстання.

ЧИМ ЖИВИТЬСЯ ПЕТЛЮРІВЩИНА.

"Голова дипломатичної місії (петлюрівської) в Румунії, Маївнич, у листі з 28. травня 1925 р. до Андруші Лівницького пише:

"Рада Міністрів (румунська) вирішила відкрити допомогове конто для еміграції УНР до висоти суми 50,000 доларів. Передбачені у протоколі 50,000 доларів буде виплачуватись частями по 10,000 доларів на доручення Ради Міністрів. Переказані суми будуть виплачуватись за підтвердженням Голови Дипломатичної Місії УНР і контрагентцією Пана Генерала Луцеску.

Перший аванс в сумі 10,000 доларів є на руках Голови Дипломатичної Місії. По думці постанови Ради Міністрів УНР з 10. березня ц. р. ці гроші поставлено до диспозиції Уряду УНР. Рівночасно прошу 2,000 доларів лишити мені для цілей Дипломатичної Місії в Бухарешті".

В одному листі Лівницький пише, що з приходом в Польщі до влади Пільсудського, якого Лівницький називає "нашим приятелем", відкрався кредит для петлюрівців. Ось що він пише: "Саме прихід до влади наших приятелів дав нам змогу від польського уряду добитись п'ятдесяти тисяч золотих польських у формі надзвичайної допомоги для нашої еміграції".

Далі "голова міністрів" Лівницький повідомляє "міністра закордонних справ" Токаржевського, що він з генералом Сальським відвідав у Варшаві голову французької військової місії, Дюпона, а через Дюпона — англійського посла Мюлера. Дюпон сказав Лівницькому, що "більшовики не вдержаться перед силою польської армії" і що Пільсудський "найблищий приятель України". Англійський посол проібувця, що буде піддержувати контакт з петлюрівським центром.

Пару місяців пізніше, а саме 23. липня, Токаржевський писав "строго, довірливо" Лівницькому, що контакт з Англійцями закінчився одною тисячею фунтів стерлінгів. Ось як він писав: "Панові Голові Директорії УНР.

Щоби докладно ознайомити вас про заходи нашої Делегації у Англії, мушу зауважити, що наші переговори увінчаються незабаром реальним успіхом. Отримуємо тепер грошеву допомогу у висоті 1,000 фунтів стерлінгів. Мається на увазі допомога нашої еміграції і підтримка у протибільшовицькій пропаганді.

В сучасний мент обмірковується питання нашої діяльності на Україні. Для тої цілі передбачено більш грошеві суми, та, на жаль, не будуть вони вже в найближшій часі поставлені до нашої диспозиції".

Чому "на жаль" не будуть вони, ці "більші грошеві суми", видані петлюрівцям негайно — цього Токаржевський не пояснює. Можна хіба догадуватись, що англійські капіталісти за обіцянку грошей не платять, але кажуть такі іхати на Україну.

А що на Україну іхати таки небезпечно, тому "на жаль" ці "більші суми грошей" осягнуть тільки солодкою мрією.

Так то петлюрівські дипломати далі торгують Україною, шукають на неї покупця в Румунії, Польщі, Франції, Англії. Вони, коли вірити "Укр. Голосові", також належать до української інтелігенції.

ВРАЖІННЯ НАУКОВОГО РОБІТНИКА НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ.

Відповідь Степана Рудницького Осипові Назарукові. — Називає листа Назарукового "Козонько, Дерезонько, півбока дулена, за три копії куплена". — Раді, що виїхав на Радянську Україну до праці. — На Україні найвигідніші умовини для наукової праці. — Суд історії не виправдає тих, що стоять осторонь.

Дуже багато наукових робітників, у першу чергу дослідників природи, має погану прикмету: не слідкувати за щоденною пресою. Ця хіба є й у мене, і тому я що-йно дуже недавно довідався, що відомий д-р Осип Назарук написав мені в листопаді м. р. довгого листа й видрукував його в газеті "Америка".

Пан міністр віднісся з великою, незаслуженою "снисходительністю" до мене, що вважає себе тільки каменярем на шляху наукового поступу. "Пошанув" мене в учені, атлеті, фектмайстри і т. д., і т. д., а навіть наділив мене... шляхецтвом. Дійсно, не знаю, як використати ці відзначення (зокрема останнє) в межах Радянського Союзу. Йому мушу перший раз (думаю) в житті бути, нечемним і не дякувати...

Не займався-б я отвертим листом Достойного Пана Міністра, цим архитвором журналістики, що носить титул: "Козонько, Дерезонько, півбока дулена, за три копії куплена", коли-б не було в цім місці кількох тверджень і припущень, які вимагають спростовання. Не в моїм інтересі, бо мені це дуже рівнодушно, що пише про мене політична преса. А в інтересі української культури, що будеться тепер на широких просторах Радянської України.

Д-р Назарук дуже мені співчував, що я, мовляв, був у такому скрутному положенні, що мусів "запродатись большевикам" і піти до них на службу, дуже мене жалює, що я мусів понижатись і проситись, що мусів скласти якесь там політичне деклярації й заяви і т. и.

Всі ці речі, як би вони навіть були правдиві, не принесли-б мені ніякої ганьби. Та вони, голубені з такою переконаною певністю, дійсно можуть відстрашити не одного культурного робітника від розумного наміру: піти моїми слідами й перенести свою культурну роботу на Радянську Україну.

Тому мушу публічно заявити ось що: 1) Моє положення перед відъездом на Радянську Україну цілком не було скрутне. Я мав повну змогу приміститись як професор у Чехословаччині або у Німеччині чи Австрії. Та вважаю своїм абсолютним обовязком піти й працювати для своїх, для України, для української культури.

2) Ніхто мене не купував і нікому я не запропонувався, ні за гроші, ні за почесні. Працюю на таку саму платню, як кожний викладач вищої школи, й на таких самих правах.

3) Ні перед ким я не понижався й не просився. Навпаки, сам радянський уряд вивіз мене з-за кордону для наукової праці на Україну.

4) Ніяких політичних деклярацій, ні заяв ніхто від мене не вимагав і я їх не складав. Ось і вся правда! Пишу її для всіх цих українських культурних робітників, що марнують літа й сили на чужині. А в рідної культурної ниви стільки гону й так мало плугаторів!

Мої вражіння з піврічного побуту на Радянській Україні в високій мірі позитивні. Для наукової роботи тут відічне неполе таке широке, як віде в останній Європі. Це ніяка преса-дал! Бо віде в останній Європі: 1) Не натикаєшся на таку силу нерозроблених ділянок і

проблемів науки, як у нас, на Україні, і не найдеш таких пригідних організаційних форм наукової праці.

Про першу справу тяжко питати в газетній статті. Про другу справу значу, перше всього велику користь, яка виходить з відділення науково-дослідчої праці від професійно-педагогічної. Науковий робітник уже тепер має повну свободу відділення виключно тільки наукової праці, не ганяючись по бічних заробітках. Зокрема це відноситься до аспірантів, що підготовляються до скінченню шкіл до наукової праці. Наскільки вони шалюватимуть мене, що мусів з австрійсько-польської ласки безпосередньо по скінченню факультету йти вчителювати до гімназії і з 30-годинним обвантажненням робити іспити, докторати, габїтації й опісля як безплатний приватний доцент журитись за щоденний хліб!

Одно лихо — це недостатня наукових робітників, збірок тощо. І не диво! Була-ж Україна за царської влади не чим іншим, як глухою провінцією. Дивно мало старалися старожітні вчені про заосмотрення установ, при яких працювали, приличними науковими обладнаннями. Радянська влада старається саме тепер із усіх сил цим недостаткам положити кінець. Це діло йде поволі — відома-ж річ, що наслідків столітньої старорежимної недбайливості не можна за рік-два усунути. І кошти цього діла великі, майже непосильні. Не вважаючи на це, ледве чи не кожного місяця творяться нові науково-дослідні інститути, кафедри, секції, бібліотеки, музеї і т. и. Ось тепер, у найближчих місяцях, має вийти в життя український Географічний Інститут, як центральна наукова установа Української Держави, не звязана з ніякою школою (як це дотепер водилося й тепер водиться по інших державах світа).

Одним словом, творення нової української культури йде велетенськими кроками вперед. Ледви чи оправдає суд історії цих українських культурних робітників, що в цій ризикаючій хвилі українського культурного розвитку стоятимуть осторонь або й ворогуватимуть на нас, каменярів!

Степан Рудницький. Харків, 7. квітня 1927 р.

МЕЛАНХОЛІЙНІ ДУМКИ.

Ліга Нашій хоче завести у себе повітряну флоту, щоб карати ті країни, які не хочуть розроблюватись.

І закипить у Ліги гнів На непокірливих, — і потім Замовить 30 крейсєрів І 330 самолютів.

І "на розбробнення" з хрестом Нові робитимуть Еджвуди І гази винайдено буде Під Ліги вибитим тавром.

До діла перейдуть без слів. І Поль Бонкур підніме келих; — "Во ім'я миру на землі Вогорь — по містах і по селах!"

А потім, скінчивши що гру, До Риму з'їдуться, до Риги, Нову утворять Лігу, Щоби розробіти стару!.. Ю. Беарєврий.

Товариші! Відновляйте передплату на "Українські Робітничі Вісті"!

МИХАЙЛО ВОЗНЯК ПРО УКРАЇНСЬКУ ІНТЕЛІГЕНЦІЮ.

Від якогось часу "Укр. Голос" вчепився інтелігенції й в кількох числах підрад товче воду в ступі під гаслом "Бий інтелігентів". Це гасло він підсовує більшовикам, немовби то вони його проповідують, а він, "Укр. Голос" обороняє інтелігенцію. Лишнім тут буде доказувати комусь, що "Укр. Голос" воює з вітряками. Бо в цілому ряді своїх редакційних статей він не навів ані одного факту де й коли більшовики чи то українські в Канаді, чи якісь інші в іншій країні, казали, чи видавали гасло "Бий інтелігентів".

Але вчепився цього редактор "Укр. Голосу", як сліпий плат, і тепер ніяк не може випутатись. Почав пояснювати хто є інтелігентом і договорився до того, що коли-б гасло "Бий інтелігентів" було справді більшовицьким, то більшовики мусіли-б самі себе бити.

Кожний, хто читає нашу газету, бачить, що ми найменше цікавимося справами "інтелігентів" і взагалі лишаємо її на боці. Тому "Укр. Голосові" можемо лише сказати: мели Омелюку на цілу пельку, бо йолупові все одно й бог простить.

Однак, переглядаючи лівівське "Діло", орган Української інтелігенції в Галичині, находимо там досить цікаву статтю відомого історика української літератури М. Возняка. Стаття під наголовком "Бібліотека Наукового Т-ва ім. Шевченка й наша інтелігенція". М. Возняк напочатку статті зазначає, що пише її на прохання редактора "Діла" й тему вибрав найменше дразливу.

Описавши теперішній стан "Бібліотеки Наукового Т-ва ім. Шевченка", Возняк оповідає про відношення української інтелігенції до цієї культурної української інституції в Галичині. Ось що він пише:

Переходячи до чисто ботокудських зразків відношення нашої інтелігенції до своєї бібліотеки, зазначаю, що бібліотека змушена піти на судову дорогу, щоб відібрати визначені книжки від "інтелігентів" осіб, покісно одного "трибуна народу" з Тернопілья, другого "діяча" й "святото" зі Львова, й третього такогоя-ж із Золочева. Люди, що пропонується проплатити місяця, не соромляться не звернути грошевий еквівалент за згублену книгу, навіть тоді, коли сами завязують, що мовляв, знайдуть книгу, а я заплачу, — по спровадженні книжки з чужого антикваріату бібліотеки, не звязуючи на ургенсі, не може віддати належного суми чужому кингареві й тим самим підірвати довіра до себе через людину, яка куди не повернеться, меле язиком про патріотизм, національні обовязки й т. подібне.

"А ось знайдю до ботокудського літератури для того, що все жоття віддад на службу нашому народові, хто горів і страждав для цієї справи. Як відомо, всю свою бібліотеку й увесь свій архів записав Іван Франко нашої бібліотеці. Однак в архіві Франка головною дуже старанно зібрані листи й картки рідних людей, що писали до Франка, до нього особисто чи

в рідних редакційних справах. Культурній суспільності не треба широко дискутувати, що значить збірники матеріялу до літературної діяльності й життєпису таких діячів, як Франко. Тому інші частини української нації, а не галицька, цілком іншакше віділювались на зазвичай відповідних інституцій, коли ходило про збирання матеріялу до життя й діяльності Панааса Рудченка в Полтаві, Миколи Лисенка в Києві і т. д. Тимчасом що діється у нас? Наукове Товариство імени Шевченка розписало масу листів до всіх, про кого була чутка, що може спомини написати або має автографи чи листи Франка. Про вислід цієї довгої низки просьб треба окремо заговорити, а тут лише зазначу, що від чужинців усе прийшла чужа відплата, а від Галичан мало від кого. Всякий рукопис і лист Франка став по його смерті національним добром і місце йому там, куди зависав свій архів великий Покойник. Це може бути зрозуміле всякій іншій суспільності, навіть наїлій на Радянській Україні, але не в Галичині. Тому завдяки спеціально-галицькому розумінню справи ви знайдете в архіві Франка домигу іншого листа Уляни Краченко до Франка, але ні одного його листа до неї, вселю масу листів Наталі Кобрицької до Франка, але ні одного листа до неї, багато листів Осипа Маковей до Франка, але жадного листа Франка до Маковей, таке-ж саме з листами Кирилович, Володимира Коцюбовського, Ісая Озаревича і т. д. і т. д. В цій нівці осіб з'окрема прикро вражають ті, для котрих Франко багато зробив доброго в їх південницькій кар'єрі, або ті, що були дійсними членами Наукового Товариства ім. Шевченка, а їх архівні листи не дісталися до Товариства, з яким звязувалася головна діяльність їх життя.

"Такі відношення нашої "інтелігенції" до своєї бібліотеки".

Бачите, панове з "Укр. Голосу", що пише М. Возняк про оплакування вами інтелігенцію. Бачите як далі він пише, що навіть теперішня більшовицька інтелігенція на Радянській Україні краще дбає про Бібліотеку Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові, надсилаючи їй книжки, збірники, всякі цінні твори, а галицька інтелігенція тільки "куди не повернеться, меле язиком про патріотизм, національні обовязки", а випозичену в бібліотеці книжку відбирає у судовою дорогою вбирати.

Отак самісінько, як пише М. Возняк, "куди не повернеться, меле язиком про патріотизм, та національні обовязки" і т. и. ота "вельмишановна українська патріотична інтелігенція" не написала нічого. Зрушила їх списаво-війна. Починаючи з 1922 року, Марко Черемшина почав знову писати. В 1925 році на Радянській Україні вийшла книжка його новіших творів, яку радянське громадянство прийняло з великим зацікавленням і теплою. Окрім цього Марко Черемшина почав в останніх роках друкувати свої оповідання в деяких радянських журналах, як "Червоний Шлях" та "Життя й Революція". Його письменницька популярність почала швидко зростати і між вільними працюючими масами Радянської України, а його незвичайний талант заповідав дуже багато. Але — невмолима, несподівана смерть виврала з рук перо і на останньому творі поклала вічну точку.

Українська література страждала одного з найкращих своїх майстрів слова.

М. Ірчан.

МАРКО ЧЕРЕМШИНА.

(З нагоди смерті цього видатного письменника.)

Українська преса з Галичини принесла сумну вістку: помер письменник Марко Черемшина. Ми не помилились коли скажемо, що переважачо більшість читачів вперше на цьому місці довідується про цю письменника, що в історії української літератури записав своє ім'я незатертимі буквами. Дивуватись нічого, бо навіть про Василя Стефаника, якого знає вся Україна, в нас бльще довідались тільки перекладачі кількома роками. На це склалися окремі причини: спершу темнота нашої еміграції, потім тяжка і довга ідеологічна боротьба між окремими групами української еміграції в Канаді, а вкінці недоцінювання й нехтї до літератури, як красного письменства. І лиш тоді широкий робітничо-фармерський загаль звернувся на літературу, як вишйшов переможцем в боротьбі з воро-

трагедія темного Гуцула, поне вірка, невгомна праця і віна на бідність — оце теми оповідань М. Черемшини. Ще далеко перед ним писав про Гуцулів славний буквинський поет і письменник Юрій Федькович, але в його творях Гуцул — це лицар, меткий легін, буйний і вільний. В творах Марка Черемшини нема такого Гуцула, є заправчований, визискуваний і поневолений чоловік, що тяжко несе на собі важкий хрест життя, доки не впаде під ним, не знавшиши ні одного його, радніого дня.

В журналі "Робітничі" з 1924 року було надруковане одно оповідання Черемшини "Чічка". Це про Гуцула, що оплакує свою конину звану "Чічка", яка возила йому коновки на доли, доки не загинула. Скільки трагізм в тій короткій новелі, скільки життєвої правди! І всі оповідання Черемшини відзначаються правдивим описуванням життя Гуцула, незвичайно глибоким знанням гуцульського села і гуцульської мужицької душі.

Марко Черемшина, Василь Стефаник і Лесь Мартович — своїми творами неначе оживили українську літературу. Я сказав-би, що ці три письменники внесли в нашу літературу запах душі м'яти, любистку і тих кошичків, що ростуть біля низьких мужицьких хат, тільки піднівані вони гіркими сльозами і потом замучених бідою наших батьків і матерей, братів і сестер. Твори цих письменників сміливо можна зарахувати до класичних творів, бо всі три автори завжди стояли як рідні боці сільської бідноти.

Значіння творів Марка Черемшини дуже велике. Є це незвичайно майстерні твори, глибоко психологічні і овіні своєрідною поезією, на яку такий скрупул в своїх цінних новелах Стефаник.

Письменник Черемшина або доктор Іван Семанюк, був адвокатом в Сиятині. Уродився 1874 року в селі Кобаках. З молодих літ аж до смерті належав до радикальної партії, але на цьому місці ми згадуємо його як визначного письменника-мистця і цілком не торкаємось його політичних переконань. Перша книжка його оповідань "Карби" вийшла в 1901 році в Чернівцях і майже 20 літ після цього так Черемшина, як і Стефаник не написали нічого. Зрушила їх списаво-війна. Починаючи з 1922 року, Марко Черемшина почав знову писати. В 1925 році на Радянській Україні вийшла книжка його новіших творів, яку радянське громадянство прийняло з великим зацікавленням і теплою. Окрім цього Марко Черемшина почав в останніх роках друкувати свої оповідання в деяких радянських журналах, як "Червоний Шлях" та "Життя й Революція". Його письменницька популярність почала швидко зростати і між вільними працюючими масами Радянської України, а його незвичайний талант заповідав дуже багато. Але — невмолима, несподівана смерть виврала з рук перо і на останньому творі поклала вічну точку.

Українська література страждала одного з найкращих своїх майстрів слова.

М. Ірчан.

ЗЕНАВИДЖЕНА ЖІНКА В ЯПОНІ.

В Японії живе мільонерка Йоне Сузуні, найбагатша жінка на світі, майно якої вартує 35 мільонів фунтів стерлінгів (коля 125 мільонів доларів). На жила вона своє багатство підкачає війни головною торговлею ризи, що є головною поживою Японців.

Найбільш зненавидженою жінкою Японії вона є тому, що діставила монополію на риз, вона підігнула на него ціну в годину. Так було зненавиджено за це, що мусіла втікти в яесь безлюдне село й там якийсь час жити під прибраним назвиськом.

Не діявлячись на свій злодійський хист, була вона великою патріоткою, дуже побожною й притримувалася стародавніх японських звичаїв.

Вона все так була.